

Temat: Prawdy moralne wyrażone w II cz. „Dziadów” A. Mickiewicza. /2h/

1. Charakterystyka zjaw pojawiających się na obrzędzie dziadów:

a) duchy lekkie Józio i Różia:

Zapalając garść kądzieli Guślarz przywołuje duchy lekkie, które pojawiają się pod sklepieniem kaplicy w postaci aniołków. Za życia dzieci nie zaznały smutku ni goryczy i z tego powodu po śmierci są nieszczęśliwe. Choć żyją w raju i mają wszystkiego dostatek – cierpią, ponieważ droga do nieba jest dla nich zamknięta. By się do niego dostać, nie potrzebują oferowanych przez Guślarza słodczy i owoców – to właśnie przez nadmiar słodczy i beztroski na ziemi są teraz nieszczęśliwe. Jedyne, o co proszą, to dwa ziarenka gorczycy, które ,będąc dla nich syntezą trosk i kłopotów, umożliwią im wejście do nieba. Doznanie czegoś przykrego jest bowiem w życiu niezbędne. Dzieci przypominają o tym zgromadzonym:

„Bo słuchajcie i zważcie u siebie,
Że według Bożego rozkazu:
Kto nie doznał goryczy ni razu,
Ten nie dozna słodczy w niebie”

morale: Nauka duchów lekkich akcentuje wartość cierpienia w życiu. Przykład dzieci pokazuje, że nie można spędzić życia jedynie na zabawie i przyjemnościach, że trzeba poznać zło, aby móc później doświadczyć dobra.

b) Duch najcięższy – Duch Złego Pana

O północy Guślarz zapala kocioł wódki i wzywa najcięższe duchy. Widmo nie wchodzi do kaplicy. Nie pozwalają mu na to ptaki: sowy, kruki, orlice. To zmarły przed trzema laty dziedzic wsi. Błąka się po ziemi, cierpiąc męczarnie głodu i pragnienia oraz „szarpanie żarłocznego ptastwa”. Zły Pan bardzo w życiu zgrzeszył. Nie ma dla niego nadziei – droga do nieba na wieki zamknięta. Jedyne, czego pragnie, to znaleźć się w piekle i skończyć swą morderczą tułaczkę. Męka jego będzie trwać jednak dopóty, dopóki nie otrzyma trochę napoju i pożywienia od któregoś ze swoich poddanych. Ptaki – dawni poddani dziedzica nie pozwalają pomóc duchowi, broniąc do niego dostępu. Odpłacają mu się teraz za to, jak ich kiedyś „pomorzył głodem”. Dziedzic zdaje sobie sprawę, że nie ma dla niego ratunku:

„ Tak, muszę dręczyć się wiek wiekiem,
Sprawiedliwe zrządzenie Boże!
Bo kto nie był ni razu człowiekiem,
Temu człowiek nic nie pomoże.”

morale: Największym przewinieniem w stosunku do drugiego człowieka jest brak miłosierdzia, nieczułość na ludzką krzywdę. Takich win nie można odkupić, dlatego Złego Pana czeka wieczna męka.

c) Duch pośredni – pasterka

Guślarz zapala wianek ze święconego ziela i pojawia się duch pięknej dziewczyny Zosi w białej szacie

i „kraśnym” wianku na głowie. Zosia zmarła, mając zaledwie 19 lat. Miała wielu adoratorów, drwiła z nich i nie chciała słyszeć o zamążpójściu. Jej karą za obojętność na uczucia innych ludzi jest samotność i nuda. Jest zawieszona między niebem i ziemią, nie może wzbić się pod niebiosa ani dotknąć nogą ziemi.. Chce, by młodzieńcy ściągnęli ją na ziemię:

(...) według Bożego rozkazu:

Kto nie dotknął ziemi ni razu

Ten nie może być w niebie”.

morat: Miłość odgrywa wielką rolę w życiu człowieka; nie można nią gardzić, ani się nią bawić. Dopiero to uczucie nadaje życiu sens. Guślarz wróży dziewczynie, że stanie za „niebieskim progiem”.

Sporządź notatkę z lekcji.